

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

Quod disciplinas omnes & artes a Barbaris Græci accæperunt. Cap. ij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

Tum Profenes alios quidem fures deprehēdistis. Platonem autem cuius solēnitatem tanquā herois celebrantes apud Longinum conuenimus hoc ipsum fecisse uereor enim furti uocabulum dicere, cū de Platone uerba facio, nō deprehēdistis. Quid ais inquit Galietat? Aio inquit quod rebus ip̄is probabo. Et fortassis multo plura inuenirentur, si eorum, qui apud Platonem philosophati sunt, libri omnes reperirent. Nam cum forte his diebus Protagorā de ente librum legerem, aduersus eos, qui unum ens dicunt esse, eadē om̄ino inueni scripta, quæ apud Platonē leguntur. Quod ut ita esse cognoscatis, ip̄um audiat̄is, nouitateq; nanc̄ rei commotus, memoriter omnia tenere studui. His dictis, uerba ipsorum philosophorum conscribit, quibus apertissime furem fuisse Platonem ostendit. Sed factis iam dictum est, quod alter ab altero Græci furentur, & alter alterum studiose redarguat.

Quod disciplinas om̄es & artes a Barbaris Græci acceperūt.

CAPVT. II.

Non est autem ab hac præparatione Euangelica alienum breuiter ostendere, disciplinas omnes & artes a Barbaris Græcos habuisse, ne quis accusare nos audeat, si ab Hebræorum scriptura pietatem didicisse prædicemus, cum qui ueri aliquid apud eos dicere uideantur, nec fabulis Theologiā immiscere, Hebræorum doctrinam plane imitari cognoscantur. Iuniores enim omnes sunt, qui apud græcos recte aliquid philosophati sunt, non hebræis solum, nec Phœnicibus atq; ægyptiis, sed priscis etiam ipsis græcis. Primus enim omnium ex Phœnicia Cadmus Aeginoris filius, mysteria & solēnitates deorum Græciæ tradidit, simulachrorum cōsecrationes etiam & hymnos, deinde ex Thracia Orpheus. Linus etiam & Musæus, quos circa tempora Troiana floruisse asserunt, a quibus nihil aliud quam Aegyptiorum atque Phœnicum falsitas paucis commutata Græciæ commendata est. Quibus quidem in temporibus Pythius, Clarius, Dodonæus maxime colebantur, simulachraq; aliorum deorum atque heroum & tēpla constituebantur. Et post multa sæcula philosophiæ data ita diligenter opera est, ut cum nihil ueri in traditionibus maiorum philosophantes inuenirent, præclara illa maiorum oracula cum authoribus suis

y iij con/

cōtempserint, quippe ab illis nullam se consequi utilitatē uidentes, aliena tanq̄ nudi atque pauperes ueritatis & disciplinē non temere scrutabantur, & ab alijs gentibus, quæ utilia ueracq̄ censebant, in omnibus artibus atq̄ disciplinis nō sine labore mutabantur. Nempe ipsi gr̄eci confitentur post Orphea Linum & Mus̄eum antiquissimos, ut ipsi dicunt, theologos, & multorum authores errorū septē quosdam uiros admirabiles adeo sapientia fuisse, ut sapientes uulgo appellati sint, qui omnes temporibus Cyri Persarum regis floruerunt. Quo q̄dem tempore apud Hebr̄eos nouissimi omnium propheta fuerunt annis post troiana tempora pluribus q̄ sexcentis. A Mose autē non paucioribus q̄ mille & quingentis, quod paulo post planius faciemus. Verum ab istis sapientibus nihil aliud q̄ sententię q̄dam commodæ atq̄ breuiter dictæ, ad utilitatem humanę uitę cōpertum est. Magno deinde spacio tēporis interposito, philosophorum genus incēpisse fertur. Pythagoras em̄ primus omnium fuit, quem philosophiæ quoq̄ nomen inuenisse constat. Hunc multi Samium, alij Tyrrenum, alij Syrium, aut tyrium fuisse cōtendunt, ita non plane Græcus maximus, & primus philosophorum ab omnibus dicit̄. Nam Pherecidem doctorem Pythagoræ Syrium omnes fuisse tradunt, quibus non eum solummodo, sed Persarum etiam magos, & Aegyptiorum diuinatores audisse Pythagoram asseratur, eo tempore, quo Iudæorum alij in Babylonem, alij in Aegyptum transmigrarunt. Audiuit autem & Brachmanas Iudæorum philosophos, sic ab alijs Astrologiam, ab alijs Geometriam, ab alijs Musicam, ab alijs Arithmeticam, & aliud ab alijs habuisse. A Græcis autem nihil eum habuisse ausus quispiam est dicere, tanta doctrinæ & bonarum artium penuria in Græcia fuit antequam Pythagoras omnia, quę ab illis collegit, summo studio docuit, & diuinos propterea meruit honores, a quo prima philosophia p̄cessit, quam Italicā quoniam ibi maxime docuit, appellare solent. Secunda est, quam Thales unus de septem sapientibus tradidit, quæ Ionica nominatur. Tertia Cleatica dicitur, cuius Xenophanes colophonius author ascribitur. Thalem autem multi non Græcum, sed Phœnicem dicunt, nonnulli Milesium fuisse arbitrantur, quem tradunt ab Aegyptiorum diuinationibus pleraq̄ accepisse. Solonem uero unum de septem, qui

qui leges Atheniensium cōscripsit, tempore quo Iudæi Aegyptum frequentes habitabant illo peruenisse Plato in Timæo testatur. Quo quidem in libro doceri eum a barbaro uidemus his uerbis. O Solon Solon, Græci semper pueri estis, senex autem nullus unquam Græcorum fuit, ac ideo apud uos nulla disciplina uetus inueniri potest. Plato quoque ipse, cum Italicam philosophiam hauserit, in Aegyptum abiisse traditur, nec breui tempore conuersatus ibi fuisse. Vnde grato animo omnia, quæ optima sunt, a Barbaris se consecutum profitetur. Dicit enim in Epimenide causam fuisse Barbarum illum, qui primus hæc inuenit. Vetusta enim regio inquit, eos aliud qui primi hæc inuenerunt. Longam autem ætatem multi consecuti sunt propter æstiuæ temporis serenitatem, quam Aegyptus maxime atque Syria possidet. Quare ab initio usque ad hæc tempora innumerabilibus annis examinata uere nobis tradita sunt. Deinde subiicit. Fateri autem oportet quicquid a Barbaris Græci acciperunt, ad meliorem illud finem perduxisse. Hæc Plato. Democritus autem multo prius a Barbaris se didicisse his uerbis gloriatur. Ego uero inquit multo plures quam omnes ceteri homines, qui modo sunt, regiones peragraui, multas urbes uidi, sapientes uero audiui, nec quisquam me in demonstratione linearum superare potuit, nec ipsi quidem, qui Arsepedonaptæ apud Aegyptios appellantur. Octoginta enim annos longe a patria disciplinarum amore abfui. Babylonem enim etiam iste & Persas in Aegyptum, ut disceret petijt. Quid de Heraclito, ac de alijs Græcis dicam, per quos omnes illuminatam doctrinam Græciam constat. Nam antequam eorum uatibus & oraculis dæmonum inhiabat, nec aliquid solidæ disciplinæ uestigium continebat. Mirabilia uero Apollinis illa responsa nihil penitus hominibus contulerunt, sed errantes huc atque illuc magno sudore aliena sibi homines congesserunt. Geometriam enim ab Aegyptijs, Astrologiã a Chaldæis, & alia ab alijs acciperunt. Sed nihil unquam tanti mutuati sunt, quanti hoc est, quod ab Hebræis habuerunt, unius enim dei cognitionem inde receperunt, & multitudinem dæmonum suorum spreuerunt. Cur ergo nos incusant, si Hebræorum scripturam Barbaram, ut ipsi dicerent, Græcæ philosophiæ anteposimus? quoniam omnia bona

y iij a bar/

a Barbaris ipsi furati sint, nec quicquā utilitatis a dijs suis habuerūt. Quos iure apud eos multi contempserunt, ut impij dici q̄ demonia uenerari maluerint. Cur igitur nos accusant, aut non magis laudant atq; admirantur, qui falsitate cōtemp̄ta, etiam theologiam secuti sumus, quæ sola uera est ab omni falsitate remota. Nam neque in impietatem incidimus, ut multi græcorum sapiētes, nullum Deum colentes, neq; rursus, ut mirabiles philosophi summum deum cognoscētes, multorum falsitatem deorum falsitati permiscuimus. Sed de his alias. Nunc autem non philosophicas solum doctrinas, sed omnia inuenta hominum humanæ uitæ utilia a Barbaris Græcos acceperisse comprobemus. Primus igitur qui literarum elementa Græcis tradidit, Cadmus ex Phœnicia erat, unde Phœnicia literarum elementa prisca poetæ dixerunt. Multi Syros literas primos comperisse afferunt. Syrii autem etiam hebræi sunt. Nam iudea in Syria semper a scriptoribus habita est, & Phœniciam etiam apud prisca appellari cōstat. Temporibus autē nostris palæstinem Syriæ appellant, Argumento autē illud maximo est ab hebræis repertas esse literas ipsarum literarum apud græcos appellatio. Singula enim apud hebræos elementa appellatione significatiua uocant, quod apud Græcos nullo modo fieri potest. Vnde nō esse ab illis inuēta, sed ab illis accepta declarat. Omnes autē literæ apud hebræos uigintidue sunt, quarum prima Aleph dicit, quod latine disciplina dici potest. Secunda Beth, quod domus significat. Tertia Gimel, quod uocis plenitudinē significat. Quarta Daleth, quod librorum dici potest. Quinta Iod, quod uocabulum ista significat, q̄ omnes uoces talē sensum efficiūt, Disciplina domus, plenitudo librorum hæc. Sextum elementū apud eos Va dicit, quæ uox latine in ipsa dici potest. Deinde Cai, quod uocabulum significat uiuit. Septimum, id quod significat uiuens, totum hoc simul in ipsa uiuit uiuetis. Nonum Teth dicit, id est bonum. Decimū Ioth, & interpretat principium. Simul hæc duo bonum principium significat. Undecimū Caph, latine tamē. Duodecimum Labd, quod & postea Sanich, quod interpretatur auxiliū, totū hoc simul ex ipsis significat. Disce totū simul tamē disce. Deinde sequitur elementum quod Men appellant, quod interpretari potest ex ipsis. deinde Nun, idem sempiternum auxiliū his accedit. Ain, quod latine

tine fontem, aut oculum significat. deinde Phi, quod os dici potest. deinde Sade, quæ uox iustitia interpretari potest. Simul sensus est fons, aut oculus, & os iustitiæ. Elementum deinde accedit Cophi, id est uocatio, deinde Ris, quod caput significat. deinde Sen, quod dentes dicere possumus, postremo Thau, quod signa dici potest. Omniū igitur sensus elementorū hic est, disciplina domus, plenitudo librorum, hæc in ipsa niuit uiuens bonum principium: tamē discere ex ipis sempiternum auxilium, fons, aut oculus, atq; os iustitiæ, uocatio capitū, & dentium signa. hæc est elementorum hebraicarum latine dicta sententia, quæ disciplinæ literarum summopere conuenit, quod apud alias gētes inueniri nequit. Vnde fateri necesse est, nō ab alijs q̄ ab hebræis literas esse inuentas, Græcos ꝑ̄o ab hebraicis accepisse, ipsa literarum appellatio significat. hebræi enim Aleph, græci Alpha dicunt: illi Beth, græci Vita, gāma græci, gimel illi, deinde delth, illi deltha, isti & alteri zai, alteri zeta, cætera quoꝑ̄ similiter. Vnde patet ab hebræis literas inuentas ad alios & ad græcos tandem peruenisse. Hæc de literis dicta sufficiant. Clæmens quoq; cum in similem inciderit materiam, Aegyptios ostendit medicinam inuenisse, & Aesculapium amplificasse. Atlantem autem ex Lybia primū nauim construxisse, ac nauigasse: Astrologiā primos Chaldeos, ægyptios deinde didisse, Phryges autem uolatus primos obseruasse, & Tuscos aruspiciū comperisse, Telmissinos somniorum interpretationem, Thyrenos tubam, Phryges fistulam: ex Phrygiā em erat Olympus & Marfyas, qui fistulam inuenerunt, Lucernæ usum Aegyptios, qui annum in duodecim partes primi distinxerunt, primiq; lege non conuenire mulieribus in templis prohibuerunt, nec intrare in templa quæquā a muliere nisi lotum sanxere, Geometriā etiam ipsos inuenisse, Selmentem uero & Damnameneum Iudæos in Cypro primos ferrum inuenisse, ferri autem tincturam aut temperiem, qua robur accipit, delam iudæum comperisse, quāuis Hesiodus Delam ex Scythia fuisse asserat, falcem Thraces comperisse, ut primo peltis equales tres usos, quā Illyrii primo inuenerūt, Cadmū aurimetalla primum in monte Pangeo excogitasse, Quadritemem a Carchidonij primū factam fuisse, cuius architectus Vosporus fuit, Medeam primam tincturam capillorum excogitasse, Pannos

y v nes,

*Hebraicum
Thau, Phryges*

ferri

auri

nes, qui Noricum habitant, quos Noropes appellant, aeris usum inuenisse. Olympum ex Mysia, Lydiam harmoniam, Dicordum Assyrios, Sambucam, instrumentum etiam id musicum est, Trogloditas, Marlyam phrygem tricordum, diatanaque harmonia, & myxophrygiam, atque myxodiam, Thamyrinthraca, harmoniacam, doricam, Sydonios triremem, Siculos phormingem, non ualde a cythara differentem. Hac Clamens noster, caeteraque huius a Cydippo Matineo, Antiphane, Aristodemo, ac Aristotele collegisse ait, opera autem precium est a Iosepho etiam Iudaeo nonnulla transcribere. Is enim uir cum de antiquitate iudaica scribit, multo iuniores fuisse graecos ostendit, ac a Barbaris omnia collegisse, diuersaque inter se ac uaria conscripsisse. Verba igitur eius haec sunt. Non possum inquit non admirari eos, qui putant de uetustissimis rebus, solis esse Graecis credendum, nobis autem caeterisque hominibus nullam esse fidem adhibendam. Nam si ab ipsis rebus ueritatem discere uoluerimus, quae a graecis facta inuentaque, siue urbes conditas dixeris, siue artes excogitatas, siue legum sanctiones heri aut nudius tertius, si eum nostris conferas, incoepisse putabis. Scribenda uero historiae curam omnium postremam ipsis fuisse constat. Unde ipsi quoque Chaldaeos, Phoenices, & Aegyptios (non enim libet modo nos quoque istis connumerare) aperte fatentur, uetustissimam firmamque prisca rerum traditionem tenere. Regiones enim habitant, quae minimas continentis regiones patiuntur, multaque opera, ac magno studio semper incubuerunt, omnia praecleara facinora publicis scripturis ab eloquentissimis uiris posteritati commendari. Graeciam uero non ignoramus sapientius deuastatam, rerum gestarum memoriam amisisse, haec nouo genere uiuendi sapientius instituto, a se originem rerum incoepisse putarunt. Literas autem posterice res pene omnibus acceperunt, a Cadmo enim didicisse gloriantur. Nec tamen, aut ex templis, aut loco publico scripturam se habuisse dicere audent, quae id significet. Unde magna quaestio est, utrum Troiani belli temporibus literis uterentur, & paulo post Cadmus pro Milesius, & Argiuis Acistaus, qui primi apud Graecos hystoriam scribere aggressi fuerunt, non multo ante Xersis tempora fuisse perhibentur. Praeterea Pherecides Syrius, Pythagoras, & Thales, qui de caelestibus atque diuinis rebus

Emilianus

Arctodius

Deuotus

Arctodius

rebus primi Græci pauca scripserunt ab Aegyptijs & Chaldeis cum/ta didicerunt, quos omnes una uoce Græci uetustissimos omnium predicant. Quomodo igitur suprema arrogantiæ non est sibi solis antiquitatis memoriam attribuere? Aut quis ab ipsis scriptoribus non facile percipiet, nihil certum, sed omnia coniecturis Græcos scripsisse? Pugnant enim inter se omnes, & alter alterius falsitatē redarguit, non est opus ut eos moneam, qui melius me sciunt, quod Ellanicus, contra quem Acusilaus de Genealogijs ediderit, nec ut enumerem in quot, quantisque Hesiodum reprehendit, nec dicam quomodo Ephorus Ellanicum, Timæus Ephorum, Timæum posteriores, Herodotum omnes reprehendunt. Non est necesse de singulis atque minoribus dicere, cum de Persarum in græciam impetu, & de præclaris facinoribus tunc gestis inter se uehementer scriptores discrepent, cum etiã Thucydidem, qui accuratissime suorum temporum conscripsisse hystoriam creditur, quasi mendacem nonnulli accusent. Huius discrepantię, quamuis multę possint esse causę, due tamē mihi præcipue uidentur. Quarum prima & maxima est, quia nullam curam, ut publice præclara facinora scriberentur, græci populi habuerunt, ac ideo magna in scriptoribus mentiendi licentia fuit. Nam ipsi etiam Athenienses, quos & indigenas putant, & diligentiores fuisse constat, primas oïum publicę scripturę leges Draconis de eadē, quæ paulo ante Pisistratū fuit, comēdatas fuisse asserunt. Nō oportet de arcadibus dicere, qui quis uetustissimos se oïum prædicent, ultimi tamē oïum literas didicerunt. Quare cum nihil extaret publice, quo & ignari docerent, & mendaces redarguerent, partim ignorantia, partim affectione factum est, ut magna inter scriptores discrepantia inueniatur. Altera causa est, quia non ueritatis amore, quis ita profiteant, sed eloquentiæ suæ ostentatione, quoniã ueteres scriptores superaturos se facile credebant scribendi laborem sumebant. Ita nonnulli fabulas, nonnulli ciuitatū, aut Regum laudes, aut uirum perationes, nonnulli ueterum scriptorum, ut ipsi eloquentiores uiderentur, emendatione conscripserunt. Vnde fit cum hystoriã scribere profiteant, nō id sed huius oppositum faciant. Veritatis enim hystoriæ signū illud est, ut de eisdem rebus eadē omnes conscribant. Illi uero sic se ueraces uisum iri putarunt, si unusquisque aliter quã ceteri conscripsisset.

scripsisset. Hæc Iosephus. Sed non erit ab re quasi apicem Diodori testimonium afferre. Is igitur in primo his uerbis utitur. Dicendum modo de his est, qui priscis temporibus prudentia doctrinaque clari ad Aegyptum usque profecti sunt. Sacerdotes enim Aegyptiorum in sacris libris scriptum inueniunt Orphea, Musæum, Melampoda, Dædalum, Homerum poetam, Lycurgum, Spartiatem, Solonem Atheniensem, Platonem philosophum, Pythagoram Samium, Eudoxum mathematicum, Democritum Abderitam, Enopidem Chium aegyptum petisse, quorum omnium uestigia, aliorum imagines, aliorum nomina, locis aut instrumentis indita extant, asseruntque uniuersalios, quibus apud grecos claruerunt, ab aegyptiis accepisse. Orphea enim mysteria Dionysi & errores Cereris sic conscripsisse, ut mysteria Osiridos, & errores Isis se habent, nominibus solummodo immutatis. Supplicia uero impiorum apud inferos, & amœnos piorum campos ad imitationem eum fecisse earum rerum, quæ in sepulchris ab aegyptiis geruntur. Quam rem Orpheus primus apud Græcos transtulit, & Homerus amplificat. Melampodem autem aiunt ea, quæ de Saturno & de Titanum pugna dicuntur, ac de alijs deorum calamitatibus ab Aegypto in Græciam traduxisse. Dædalum autem affirmant uolutiones Labyrinthi fuisse imitatum, qui usque ad hæc tempora in Aegypto permanet a Mendote: uel sicut quidam dicunt, a rege Maro multis annis ante Minoem constructus, cuius rei signum est statuarum numerus, quas Dædalus apud grecos confinxit, neque enim plures neque pauciores sunt, quam apud Aegyptios sint. Ita quoque esse inde maxime patere aiunt, quod in Memphyde Prophylea Vulcani Dædalo architecto facta ostendunt. Quo quidem ope adeo admirabilis ingenij uisus, ut lingnea eum statua donauerint, quæ in eodem Vulcani templo conspicitur. Adeo enim superauit Aegyptios, a quibus didicit, ut propter multa, quæ adinuenit honores diuinos apud eos consecutus sit. Templum enim Dædali ad hæc usque tempora in insula quadam iuxta Memphim summopere colitur. Argumenta quoque nonnulla solent afferre, quibus fuisse in Aegypto Homerum plane ostendunt, ac maxime, quia Heleneam scripsit potionem Thelemacho apud Menelaum hospitanti præbuisse, qua factum est, ut calamitatum suarum obliuisceret. Quam quidem potionem ab Aegyptiis dicit

poeta

poeta Helenam a Polymnesta quadam Thanis uxore didicisse. Nā usq; ad nostra tēpora solā Diospoliticae mulieres iram atq; mœstī-
tiam potionibus sedare nesciunt. Diospolis autem Thebæ sunt. Ve-
nerem quoq; aureā Homertus appellat, quo nomine uulgo ab aegy-
ptijs nominantur, & lucus Veneris aureæ apud eos adhuc inuenit.
Lycurgum similiter Platonem, atq; Solonem, multa in libris atque
legibus suis conscripsisse patet, quæ ante illorum tempora Aegyptij
habuerunt. Pythagoram quoq; Geometriam, & Arithmeticam ab
eis didicisse, & animæ in cætera animalium migrationē a dogmati-
bus Aegyptior; sumpsisse. Democritum 70 putant quinquennio
in Aegypto cōuersatum, multa inde didicisse. Enopidem quoq; ab
Aegyptijs astrologis, & alia cōplura, & obliuationē zodiaci per-
cepisse. Eudoxum etiam ab Aegypto in Græciam multas astrolo-
giæ rationes trāstulisse. Teraculem similiter atq; Theodorum Rhe-
ti filios, qui simulachrū Apollinis pythij fabricati sunt, quicq; singen-
do apud priscos omnes excelluerunt, multis annis in Aegypto uer-
satos contendunt. Hæc a Diodoro sumpta sufficiant. Si ergo ab o-
mnibus barbaris qcunq; clari apud Græcos fuerunt, non pauca ne-
q; minima acceperunt nec idcirco quispiam eos accusauit, cur nos
accusant, qui uera pietate cōmori, scripturā hebræor; cōplectimur.

De antiquitate Mosi, ac Prophetarum. CAP. III.

Verum neforte, quoniam cognitionē unius dei Hebræos
solummodo uere habuisse diximus, ac ab eis cæteros, si
quid hac de re præter Hebræos uere senserunt, accepisse
cōtendimus, ne quis unquam aliter actum putet, ac a græ-
cis Iudæos hoc habuisse dogma contendant, declarandum est, qui-
bus temporibus Moses & prophætæ fuerunt. Plurimi ergo (peruti-
lis namq; res est) de antiquitate Mosi & pphætarum scripserunt, a
quibus nonnulla transcribam, q̄uis ipse noua uia rationeq; usus hoc
modo rem disponere statui. Nemo inficias ibit imperatoris Roma-
norum Augusti temporibus Saluatoris nostri; natiuitatem fuisse,
doctrinamq; quintodecimo Tyberij Cæsaris anno Euangelicā in-
cepisse. Si quis ergo ab hoc Tyberij anno ad superiora scandēs, dili-
gēter usq; ad Darium Persarum regem, & restitutionem templi p-
ueniet, quingentos quadraginta octo annos inter Tyberij & secun-
dum